Vnuk posledního českého krále Karel Habsbursko-Lotrinský:

Jsem vášnivý Evropan

S následníkem českého trůnu o Evropské unii, dědictví Habsburků a o stínech minulosti, které je nutné překonat

Karel Habsbursko-Lotrinský podle svých slov nejezdí do České republiky tak často, jak by si přál. Dorazil na konci září a v rozhovoru pro Týdeník FORUM hovořil o tom, jak zásadní je podle něj projekt Evropské unie. Řekl také, že Rakousko by mělo být součástí Visegrádu, pokud se toto uskupení považuje za srdce Evropy. A na otázku, zda by byl ochoten usednout na český trůn, odpověděl: „Kdo ví?“

JOHANA HOVORKOVÁ
editorka Týdeníku FORUM

FOTO: ALENA ŠPALENSKÁ

> Jak byste popsal svůj vztah k České republice?
Řekl bych, že je to velice blízký vztah, protože se tady cítím v podstatě jako doma. Je to součást historie mé rodiny, vidím zde přítomnost svých předků na mnoha a mnoha úžasných, historických místech, takže se s touto zemí doopravdy cítím být svázán. Jediný problém je, že se mi nedaří jezdit sem tak často, jak bych chtěl. To je věc, kterou pociťují i další moji příbuzní, a vnímám to jako problém. Ale bohužel čas je neúprosný.

> Říkáte, že se tady cítíte jako doma. Ale považujete se spíš za Rakušana, Čecha, nebo sám sebe vnímáte jako Evropana?
Jednoznačně mohu říci, že jsem Evropan. Přesně tak jsem se celý život vnímal a nazýval. Když jsem byl poslancem v Evropském parlamentu, zastupoval jsem tam Rakouskou lidovou stranu, tedy jako Rakušan. Když se ale podíváte na mou nejbližší rodinu… Můj otec byl na tomtéž místě jako zástupce Německa. Můj nejmladší bratr Jiří byl maďarským velvyslancem při Evropské unii. Moje nejmladší sestra Walburga Habsburg-Douglas byla členkou švédského parlamentu a moje další sestra Gabriela von Habsburg byla o něco později gruzínskou velvyslankyní v Berlíně. Takže jak vidíte, naše rodina je rozptýlená po celé Evropě. Jsme rodinou Evropanů a tak to také cítím.

> Když se člověk podívá na své předky, kteří měli v dějinách takto významnou a neopakovatelnou roli, je jasné, že se nad tím, co dokázali, musí zamýšlet. Co je vlastně hnalo dopředu? Jak mohli dokázat všechno to, co dokázali? A co by tedy mělo být hnací silou pro nás, v naší době, která je úplně jiná?

> Řekněte mi, je vůbec možné popsat pocit, když se člověk probírá svou rodinnou genealogií a naráží v ní na jména jako Karel IV. nebo svatý Václav?
Když se člověk podívá na své předky, kteří měli v dějinách takto významnou a neopakovatelnou roli, je jasné, že se nad tím, co dokázali, musí zamýšlet. Co je vlastně hnalo dopředu? Jak mohli dokázat všechno to, co dokázali? A co by tedy mělo být hnací silou pro nás, v naší době, která je úplně jiná? Mohou sloužit jako skvělé příklady prostřednictvím svých činů, svých hodnot, vším, co udělali. To je něco, co bychom měli vnímat, nezapomínat na to, a hlavně se od nich učit.

> Jaké jsou v dnešní době vztahy mezi příslušníky evropské šlechty?
Asi nejsem tou nejlepší osobou, která by na tuto otázku mohla odpovědět. Samozřejmě jsem byl vždycky politicky aktivní a moje profese úzce souvisí s ochranou kulturního dědictví a dalšími podobnými věcmi. A ano, různé rodiny se vzájemně znají a potkávají se při některých konkrétních příležitostech. Někdy to bývají velice přátelská setkání. Kromě toho je tu důležitá věc: Tyto rodiny k sobě váže příslušnost k evropské historii.

Dědeček a babička. Císař Karel I. (1887–1922) a císařovna Zita (1892–1981). Rakouským císařem a zároveň českým i uherským králem se stal Karel I. v listopadu 1916 po smrti svého prastrýce Františka Josefa I. Během krátké doby, která byla jeho vládě dějinami vyměřena, se pokusil vymanit z nerovného spojenectví s Německem a ukončit první světovou válku. Bylo však již pozdě. Po rozpadu říše dožíval Karel s rodinou ve vyhnanství na ostrově Madeira. Zde zemřel na zápal plic, když váhal s přivoláním lékaře, protože neměl dostatek peněz.

> Když hovoříme o Evropě, a hlavně o Evropské unii, jaký máte názor na její současnou podobu?
Jsem vášnivý Evropan.
A myslím si, že to, jakým způsobem je Evropská unie vytvořena, je extrémně moderní. Už to trvá sedmdesát let a moderní je to pořád, přestože mnoho lidí dnes nevidí, jak moc. Vnímám to zejména díky tomu, že velmi často cestuji do zemí mimo Evropu. I tam existují různá uskupení spolupracujících zemí, což je s EU samozřejmě nesrovnatelné, ale člověk se dozví, jak tamní občané o Evropské unii smýšlejí. Tak například země v západní Africe. Fungují na podobném principu dohod jako my, spolupráce těchto zemí má celou řadu podobných prvků. Oni ale přijdou a řeknou: „Wow, vy v Evropě jste tak strašně před námi.“

Myslím si, že mnoho politiků zapomíná na historii a na skutečnost, že Evropská unie vznikla po tragédii 2. světové války. Právě kvůli ní se objevila myšlenka a cíl založit fungující mírový projekt. A tohle je ten nejúspěšnější mírový projekt v celé historii lidstva! To je něco, na co bychom doopravdy neměli zapomínat. Na druhé straně i já vidím strukturální problémy a řadu důvodů, kvůli kterým EU kritizuji. Když je někdo opravdový podporovatel, musí být kritický, protože jen kritika může pomoci hledat cestu ke zlepšování.

> Byl jste velmi kritický k tzv. Habsburskému zákonu z dubna roku 1919 (právní předpis upravující náležitosti týkající se vyhoštění členů panovnického rodu lotrinských Habsburků z Rakouska a převzetí jejich majetku po první světové válce; pozn. red.). Mohl byste vysvětlit svůj postoj?
Prostě si myslím, že to je odpad. Jde o zákon, který nepatří do dnešní doby, jde o rasistický zákon, který byl znovu oživen nacisty. Jako Habsburka se mě příliš nedotýká, ale vadí mi, že máme rasistické zákony v rakouském právním systému. Proto jej kritizuji. Jestli je pro některé lidi tak důležité mít zákon, jako je tento, nemohu jim pomoci. Vlastně je mi jich líto. Můj otec byl Otto Habsburský – nebylo to jen jeho jméno, byla to značka. Já jsem jeho syn a je to i má značka. Pokud se to někomu nelíbí, nemohu s tím nic dělat.

> Jak byste popsal roli svého otce Otty při sjednocování Evropy ve 20. století?
Myslím si, že to byla velmi, velmi důležitá role. Začalo to mezi dvěma světovými válkami a on sám hrál zásadní roli při vytváření nových institucí po 2. světové válce. Jsou v nich patrné jeho nápady a ideály, a to dodnes. Můj otec byl vždycky vášnivým bojovníkem proti oddělení východní a střední Evropy a také proti železné oponě. A myslím si, že sehrál velice důležitou roli při vytváření Evropské unie.

> Komunistický režim po roce 1948 v Československu byl vůči vaší rodině velice nenávistný. Jaké jsou dnes důsledky? Vnímáte je?
Co bylo jasné – střední Evropa musí hrát důležitou roli v budoucnosti Evropy jako celku. Čím víc Evropa roste, tím důležitější je integrovat střední část, to srdce Evropy tak, jak tomu vždy bylo v minulosti. Důležitá je spolupráce zemí visegrádské čtyřky s Rakouskem, které není její součástí, což je podle mého názoru velká škoda.

> Takže vy si myslíte, že by Rakousko mělo být součástí Visegrádu?
Pokud o sobě tyto země říkají, že reprezentují střední Evropu, pak by Rakousko rozhodně mělo být součástí. Jestli ale státy V4 deklarují, že jde jen o skupinu zemí, které prostě spolupracují, pak ok, to je v pořádku.

> Jste hrdý na svého dědečka Karla I.?
Ano! On byl skvělým příkladem toho, jak žít podle hodnot, ve které věříte. Když se podívám na jeho bohužel krátký život, protože on zemřel mlád, vidím, jakým způsobem byl schopen dodržovat své principy ve všech aspektech života. Je to úžasný a obdivuhodný příklad.

> Co by bylo jeho vzkazem pro dnešní dobu?

> Myslím si, že to, jakým způsobem je Evropská unie vytvořena, je extrémně moderní. Už to trvá sedmdesát let a moderní je to pořád, přestože mnoho lidí dnes nevidí, jak moc. Já sám to vnímám zejména díky tomu, že velmi často cestuji do zemí mimo Evropu.

Můj dědeček byl někým, kdo celý svůj život zasvětil opravdovým hodnotám. To je něco, co upřímně obdivuji. Byl skvělý otec, skvělý manžel, velice zodpovědný politik, stejně jako byl zodpovědný ve vojenských funkcích…

> Takový život ale musí být také velmi těžký.
Jistěže! Některé věci mohly být daleko jednodušší, ale on se nikdy nevzdával. Jsem si ovšem jistý, že nikdy nebyl frustrovaný. Řekl si – pokud je tohle pozice, kterou mi dal Bůh, musím svoji roli v této situaci naplnit, jak nejlépe budu umět. Jestli uspěji, to už je v Božích rukou.

> Často čteme o vašem synovi Ferdinandu Zvonimírovi a o jeho úspěších jako automobilového závodníka. Nebojíte se o něj někdy?
Přestal jsem se o něj bát. Víte, on je vášnivý řidič a jako závodník je opravdu velice úspěšný. Je naprostá jednička. Od doby, kdy jsem si tohle uvědomil, jsem se přestal bát, protože on bude závodit, ať o něj budu mít strach, nebo ne. Tak jsem s tím přestal a začal jsem se spolu s ním radovat z toho, co dělá, a mít radost, že ho to naplňuje. To je pro nás oba daleko příjemnější situace. Ne, nebojím se. Uvědomuji si, že se dějí nehody, on také nějaké zažil a v té chvíli jsem se logicky jako otec bál. I tak ale vím, že to, co můj syn dělá, dělá skvěle a baví ho to.

> Váš syn byl jednou z prvních osobností, která poslala vzkaz moravským obcím, které byly v červenci zasaženy tornádem. Má tedy také vztah k České republice?
To rozhodně má.
Ferdinand Zvonimír se velice zajímá o rodinou historii a o země, které jsou s naší rodinnou historicky spojeny. Upřímně to tak cítí a váží si toho. Mám radost.

> Dovedete si představit, že by si některý stát, který dříve patřil mezi země Habsburské monarchie, obnovil dřívější zřízení? Chtěl byste být králem?
To nevím. V žádném případě nemám sklony k nostalgii. Jsem od podstaty realista. Role krále je extrémně zodpovědná pozice. Není to tak, že by zaměstnání krále byla nějaká zvláštní výhra. Rozhodně bych v takovém případě nejspíše nebyl v pozici, že bych tady mohl jen tak sedět u stolu a povídat si s vámi. Vždycky ale říkám: Naše rodina je připravena na všechno. Mnoho lidí má o královské rodině představu, že jde o život v luxusu, v podstatě o pohádku. Ale pohádka to vskutku není. Jde o neuvěřitelně těžkou práci. Kdyby to ale bylo nutné, jsme připraveni převzít odpovědnost.

> A co kdyby to třeba jednou bylo nutné v České republice?
Kdo ví? ■

ⓘ

Karel Habsbursko-Lotrinský je prvorozený syn bývalého rakouského, českého a uherského korunního prince Otty a Reginy Sasko-Meiningenské a vnuk posledního rakouského císaře, uherského a českého krále Karla I. Byl pokřtěn celým jménem jako Karl Thomas Robert Maria Franziskus Georg Bahnam Habsburg-Lothringen, arcivévoda rakouský. Od roku 1986 je předsedou Panevropského hnutí Rakouska. V květnu 1990 osobně vedl humanitární konvoj do Vilniusu s potravinami, léky a oděvy jako zástupce Paneuropské unie v reakci na blokádu uvalenou tehdy Sovětským svazem po neuznání nezávislosti Litvy v březnu 1990. Během občanské války v Jugoslávii v roce 1991 Karel Habsburský zorganizoval mezinárodní pomoc proti ničení kulturního dědictví v Dubrovníku a bývalé Jugoslávii. V letech 1996–1999 byl poslancem Evropského parlamentu za Rakouskou lidovou stranu.

FOTO: TÝDENÍK FORUM

Setkání s králem

S Karlem Habsbursko-Lotrinským jsme se setkali v Arcibiskupském paláci v Praze. Věnoval se nám přesně ve chvíli, kdy měly být převezeny ostatky svatého Václava do Staré Boleslavi u příležitosti svátku 28. září.
Bylo to setkání milé a velice civilní, ačkoli se uskutečnilo v honosných prostorách. Obklopeni policejní ochrankou jsme ještě venku pořídili fotografie, abychom zjistili, že bezpečnostní doprovod vůbec nesouvisí s naším respondentem, ale s lebkou svatého Václava, kterou právě odvážela policejní kolona. Karel Habsbursko-Lotrinský si prostě na dvoře paláce pražského arcibiskupa nasedl do svého normálního auta a odjel.
Policisté nejspíše netušili, že kolem nich projel vzdálený příbuzný svatého knížete. Jedna z habsburských princezen Jitka (Guta) byla matkou Elišky Přemyslovny, a tudíž babičkou Karla IV. O více než století později byl zase Albrecht II. Habsburský manželem lucemburské princezny a vnučky Karla IV. a také otcem českého krále Ladislava Pohrobka, v němž se už podruhé spojila krev Lucemburků a tím i Přemyslovců s Habsburky.
Současný arcivévoda Karel Habsbursko-Lotrinský je si těchto vazeb vědom. Vede ho to k jeho vášnivému evropanství.